

Chrétien Breukers leest Jan van Ruusbroec (De Langste Dag, 10 december 2010)

Chrétien Breukers

bron

Chrétien Breukers, *Chrétien Breukers leest Jan van Ruusbroec (De Langste Dag, 10 december 2010)*. 2011

Zie voor verantwoording: http://www.dbnl.org/tekst/breu016dlda01_v01/colofon.php

© 2011 dbnl

Chrétien Breukers leest Jan van Ruusbroec

Ic souden gherne minnen

Ic souden gherne⁽⁸⁾ minnen,
Wistics⁽⁹⁾ hoe beghinnen;
Hi is my verborghen.
10 Mine⁽¹⁰⁾ herte is menichfoudich;
Ic biechte dicke, ic gheve my scoudich⁽¹¹⁾;
Altoes leve ie in sorghen.

Die derde sprac:

Hi quam te⁽¹²⁾ my ocht ware een sant⁽¹³⁾,
En□ leydet⁽¹⁴⁾ my scone te voren⁽¹⁵⁾.

- (8) D. gaerne. G. gheerne.
(9) F. wistic. Maer *weten* werd veelal met den gen. gebruikt. Zie het Glossarium op den *Rymbybel*.
(10) D. *alleen*. Mijn herte.
(11) Sur. *et ream me agnosco*. F en G. hebben *menichfuldich* en *sculdich*.
(12) D. alleen. *tot my*.
(13) Het woord *sant* beteekent een heilige, *divus, sanctus*, by Kiliaen. Surius vertaelt zeer vry, en eerder de gedachte dan de woorden: *Haud secùs ad me venire solet, quàm amicus intimus*.
(14) F en G. hebben *leyt, leit*; maer dit is ook een imperfectum, voor *lei het*, legde het.
(15) Sur. *et omnia mihi pulchra et blanda promittit*. Wederom zeer vry, want *te voren legghen* is eerder *ponere* dan *promittere*. Versta, en stelde het alles in 't schoon voor.

- Nu vliet hi van my als een truwant⁽¹⁾;
 My en maechs⁽²⁾ niet meer behoren⁽³⁾.
 Ic volghe hem na al dat ic mach⁽⁴⁾.
 Hi en is niet vroet, die loeft⁽⁵⁾ den dach
 5 Eer hi die avenstonde⁽⁶⁾ siet
 Socte ende saechte⁽⁷⁾.

Die vierde sprac⁽⁸⁾:

- Jhesus minne heeft my bedroghen;
 Herte en □ sin is my ontoghen,
 En □ ik en weetet⁽⁹⁾ wien claghen.
 10 Hy teert op my nacht en □ dach⁽¹⁰⁾;
 Hy eyscht my meer dan ik vermach⁽¹¹⁾;
 Dit sijn onghelike ghelaghe⁽¹²⁾.

Dit sprak die seste Beghine:

- Wats hier gheseghet⁽⁸⁾?
 Wats hier ghevreghet⁽⁹⁾?
 Can Jhesus dus barenteren⁽¹⁰⁾?
 10 Onse Beghinen sijn ontweghet⁽¹¹⁾,

- (1) Sur. *instar hospitis instabilis aufugit*; maer *truwant* zegt meer en wordt by Kiliaen vertaald door *vagabundus, deceptor*, enz.
 (2) D, G. machs. Het staet voor *mach des*, by welke inkorting de vokaal veelal verlengd werd.
 (3) F. alleen, kwalyk, *gheburen*. Surius vertaelt: *nec iterum cum licet adipisci*; maer dat verwydert zich nogmaels van den woordelyken zin. De Schryver zegt *My en mag des* (dat is *daervan, van al dat schoone* van het voorlaetste vers) *niets toebehooren* of *byblyven*.
 (4) Sur. *sequor quidem cum totis viribus*.
 (5) F, G. die lovet.
 (6) D. *alleen*. Aventstonde.
 (7) Sur. *Nimirum sapiens et prudens non est, quisquis diem laudat, antequam suavem et serenam sit adeptus vesperam*. Men ziet dat Surius gelezen heeft gelyk de schryvers onzer codices; doch niettemin schynt er iets aen te ontbreken, want de twee laetste verzen rymen met geene andere, en de gedachte zelf vertoont eene gaping.
 (8) In de vertaling van Surius komt deze spreuk op de vyfde plaets voor.
 (9) F, G hebben *weet*, kwalyk, ten zy men het versta met het artikel er in opgesloten. De zin is, *ik weet niet wien het te klagen*.
 (10) Sur. *noctes atque dies ille de me sumptus facit*.
 (11) Sur. *et plus multò quàm praestare queam à me exigit*.
 (12) Sur. *quae utique non sunt paria symbola, vel aequa commercia*. Zie Kiliaen, op *Ghelaegh*.
 (8) F. gheseecht.
 (9) F. ghevreecht. - Sur. *quaenam sunt haec quae htc dicuntur, quaeve quaeruntur?* Deze berispende vraeg slaet op de derde en de vierde spreuk.
 (10) D. *alleen*, barentieren. Dit werkwoord, dat meestal *te barenteren* geschreven wordt, beteekent, volgens Kiliaen, *perterrere*. Huydecoper op Stoke, II, bl. 84, en D^f De Vries, in zyn Glossarium op den *Lekenspieghel*, geven er ook de beteekenis aen van *verschrikken, ontstellen*. Hier heeft het naer ons inzien de kracht van *verbysteren*, iemand van zyn stuk helpen. Sur. vertaelt anders en zegt: *Itàne Dominus Jesus tam est prodigus convivator*. Dat het verbum in dezen zin kan opgevat worden, blykt uit D^f Halbertsma's *Aanteekk.* op den *Spieghel historiael*, bl. 19; doch wy denken dat zulks buiten de meening des schryvers is.
 (11) F, G. ontweecht. Versta, hebben den goeden weg verloren, zyn het spoor byster. Sur. *certè foeminae istae aberrasse mihi videntur*.

Dat si Jhesus⁽¹⁾ scandelizeren⁽²⁾.
 Si sijn van woerden alsoe lichte⁽³⁾.
 Si spreken⁽⁴⁾ vele bet hare biechte⁽⁵⁾.

Die achtende sprac:

Her Jhesus is een soet⁽¹⁾ conduut⁽²⁾,
 Daer vloyet alle bliscap uut:
 Ic houde met hem taverne⁽³⁾.
 Hi is mine, en □ ic bin sine:
 5 Mi en staets⁽⁴⁾ niet tonberne⁽⁵⁾.
 Hi is my ghegeven in mijn lot,
 En □ hi is my een soete not⁽⁶⁾:
 Diene niet en craken die sijn sot,
 Verweentheit is die kerne⁽⁷⁾.
 10 Al haddic over al ghebot,
 Ic kose Jhesuse voir minen God:
 Ic pleghe sijns soe gherne⁽⁸⁾.

Die tiende sprac:

Jhesus minne die is soe fijn⁽⁴⁾;
 Si heeft vervult die siele mijn.
 Hi scenct my sinen edelen⁽⁵⁾ wijn

- (1) F. *alleen*. Jhesuse.
 (2) Sur. *et Domino Jesu scandalo sunt*.
 (3) Versta, al te ligtveerdig in hare woorden.
 (4) F, G. si spraken, kwalyk. Daer zou ten minste moeten staen *sprakens*, dat is *spraken des of daervan*.
 (5) Sur. *usque adeò liberae sunt verbis, ut satiùs fuerit indè per confessionem sese corrigere*. Hier voegt de vertaler nog het volgende by, waer in onze codices geen spoor van is: *an ignorant de amore Jesu non nisi profunda cum humilitate et ingenti timore esse loquendum?* Doch zulks zal hoogst waerschyndlyk nergens tot den tekst van Ruysbroeck behooren, en slechts paraphrastisch door Surius aengehangen zyn.
 (1) F, G. een suver.
 (2) F. *alleen*. conduyt. Sur. vertaelt *suavissimum condimentum*. By Kiliaen echter en anderen beteekent het woord *conduut* niets anders dan *ductus, meatus, canalis*, en de zin schynt zulks hier meê te brengen.
 (3) Van het latynsche *taberna*. Sur. *Equidem cum illo convivor*.
 (4) F, G. steeds.
 (5) D. *alleen*. tontberne. Sur. vertaelt: *omninò illo carere non possum*; doch zulks schynt de meening des schryvers niet te wezen. *On-ont-* of *omberen* met den gen. beteekent veelal *laten, aflaten, staken*. *Mi en staet des niet tomberen* beteekent, naer ons inzien, *Ik moet daer niet van afzien, zulks niet laten of staken*, namelyk *met hem taverne te houden, zyn* te wezen en hy *myn*, enz. En wat volgt komt met deze opvatting overeen. Zie het Glossarium op den *Rymbybel*, in voce *Omberen*.
 (6) Sur. *et est mihi nux dulcissima*.
 (7) Sur. *nucleus ejus (nucis) summac Deitatis deliciae sunt*. Het woord *verweentheit* is wel vertaald door *deliciae*; maer *Deitatis* hadde, ons crachtens, mogen wegblyven. Zie het Glossarium op den *Rymbybel*, en de aldaer beroepen schryvers.
 (8) Sur. *Si penes me esset rerum omnium potestas, et meo imperio subjacerent omnia, Jesum mihi in Deum eligerem, tam mihi, illi vacare, jucundum et gratum est*.
 (4) Zie onze aenmerking 4 op bl. 1.
 (5) F, G. den edelen.

- 10 Altoes uut vollen tappen⁽⁶⁾.
 Deus⁽⁷⁾! hoe mochtic blider sijn,
 Als hi my toent sijn scoen aenscijn,
 En□ ic drinke den edelen wijn?
 Si hebben onrecht die quaet clappen⁽⁸⁾.

Die twelfte Beghine sprac:

- 5 Altoes wel doen⁽⁴⁾ dats⁽⁵⁾ die wille mijn,
 Want minne en mach niet ledich sijn⁽⁶⁾.
 Doghede⁽⁷⁾ pleghen in rechter trouwen,
 En□ boven dogheden⁽⁸⁾ Gode bescouwen,
 Dat ist dat ic prise.
 10 Staren in die Godheit fijn,
 Versmelten inder mynnen aenscijn,
 Altoes van minnen dronken sijn,
 Dat is ene edele wise⁽⁹⁾.

Bron: Jan van Ruusbroec, *Werken. Deel 5: Vanden twaelf beghinen* (ed. Jean Baptiste David). Maetschappy der Vlaemsche Bibliophilen, Gent 1863

O mense, ic hebbe dijn ghebet ghehoirt

- 5 O mense! ic hebbe dijn ghebet ghehoirt.
 Ic wil doen dat my behoirt;
 Ic wil antwoerden⁽³⁾ dinen⁽⁴⁾ rouwe,
 Ic wil di doen na dijn betrouwen.
 Wes blide, coene ende onverveert⁽⁵⁾
 10 Ic wilt⁽⁶⁾ al doen dat ghi begheert;
 Ic wil sijn uw spise, u koc en□ u⁽⁷⁾ weert:
 Keert u te male toe my⁽⁸⁾ weert.
 Mijn vleesch is wel ghebraden
 Aent cruce, om uwe ghenade⁽⁹⁾;
 15 Mijn bloet is levende en□ heet,

(6) Aldus D en F.G. alleen heeft *coppen*, zoo veel als het fransche *coupes*, *drinkschalen*. Hoogst waarschijnlijk heeft er oorspronkelyk *met vollen nappen* gestaen, dat is *drinkbekers*: ook vertaelt Surius: *praebetque mihi plenis semper poculis potandum vinum suum praeclarum*.

(7) Zie over dien uitroep, Huydecoper op Stoke, II, bl. 259.

(8) Sur. *Errant quicunque aliter loquuntur*.

(4) D. voldoen, *kwalyk*. F. weldoene. G. weldone.

(5) F en G. *es*, zonder *dat*.

(6) Sur. *Non enim potest ociosus esse amor*.

(7) F. Doghet. G. Doeghet. - Sur. vertaelt *virtutes fideliter colere*.

(8) F, G. *boven doghet*. Sur. *et supra actiones virtutum Deum contemplari*.

(9) Sur. *Mentis aciem in Divinitatis dulcissimam essentiam intendere ac defigere, et in amoris conspectu colliquescere, semperque amore ebrium esse, modus est vitae praeclarus admodum atque perfectus*.

(3) F. *kwalyk*, anderwerven.

(4) G. *kwalyk*. sinen.

(5) D. *alleen*, onvervaert. Maer dan moet men in het volgend vers ook *begaert* lezen.

(6) F, G. ie wil.

(7) *U* voor *uw* is gemeen by de Ouden. Surius vertaelt: *Equidem cibus et hospes tuus ero*. Men ziet, de *koe* blyft hier weg. Misschien heeft er oorspronkelyk gestaen *u spise en□ oec u weert*.

(8) F, G. te mi.

(9) *tui gratia*, zegt Surius.

Dat siele en□ lijf doer gheet.
Wi selen te gader⁽¹⁰⁾ eten en□ drinken;
Ghi selt mire passien en□ doot ghedinken,
Ende mire ewigher minnen mede.
20 Pleechdi⁽¹¹⁾ des, soe hebdi vrede.

(10) F, G. te samen.

(11) F, G. pleghedi. Sur. *Nam si his te occupes et exerceas, pace perfrucris.*

Lieve, ic hebbe alsoe verstaen:
 Ghi sout⁽¹⁾ gaerne dat Sacrament onfaen;
 Die sacrificie der Missen es nu ghedaen⁽²⁾.
 Sidi bereet, ghi moghet⁽³⁾ onfaen.’

Bron: Jan van Ruusbroec, *Werken. Deel 5: Vanden twaelf beghinen* (ed. Jean Baptiste David). Maetschappy der Vlaemsche Bibliophilen, Gent 1863

Scouwen is een weten

Scouwen is een weten wiseloes,
 10 Dat boven redene blijft altoes;
 Het en mag in redene niet dalen⁽⁵⁾,
 En □ redene en maecht boven haer niet verhalen⁽⁶⁾.
 Verclaerde onwise is een spiegel fijn,
 Daer God in licht sinen ewighen scijn⁽⁷⁾.
 15 Onwise die is sonder manieren,
 Daer alle redelike werke inne falieren⁽⁸⁾.
 Onwise en is God niet;
 Maer si is dat licht daermen⁽⁹⁾ mede siet.

(1) D. *alleen*, Ghi selt.

(2) In F en G. blyft *nu* weg.

(3) D. *alleen*, ghi mochtet.

(5) Sur. *et nec ipsa potest in rationem descendere*.

(6) Sur. *neque eam ratio supra se assequi valet*.

(7) Sur. *Illustrata modinescentia pulcherrimum speculum est, in quo Dei splendor aeternus relucet*.

(8) Sur. *et in ipsa (modinescentia) cunctae actiones rationis deficiunt*.

(9) W. *alleen*, daerment. *Kwalyk*. Sur. *sed lumen illud est, quo contemplamur*.

Die in onwisen wandelen in godliken lichte,
 Si sien in hem een onghestichte⁽¹⁾.
 Onwise is boven redene, niet daer sonder⁽²⁾:
 Si siet alle dine sonder wonder.
 5 Verwonderen is daer beneden;
 Sonder verwonderen is scouwende leven⁽³⁾.
 Onwise siet, mer si en weet wat;
 Het is boven al, noch dit, noch dat⁽⁴⁾.
 Nu moetic rimen laten bliven,
 10 Sal ic seouwen clare bescriuen.

Bron: Jan van Ruusbroec, *Werken. Deel 5: Vanden twaelf beghinen* (ed. Jean Baptiste David). Maetschappy der Vlaemsche Bibliophilen, Gent 1863

- (1) Het tegenovergestelde van *ghestichte*, by Kiliaen, *aedificium, fabrica*. Surius vertaelt zeer wel: *Qui in modinescientia divinoque lumine versatur, quandam in se conspiciunt vastitatem.*
 (2) Versta, niet zonder rede of redeloos. Sur. *non tamen est absque ratione.*
 (3) Sur. *Admiratio nanque infra ipsam (rationem) est: et contemplativa vita admirationis experts est.*
 (4) Sur. *siquidem id quod videt, omnia excellit, et nec hoe nec illud est.*